

Załącznik nr 9
do Zarządzenia Nr 16/2009 Prezesa NFZ
z dnia 10 marca 2009 roku

Nazwa programu:

LECZENIE STWARDNIENIA ROZSIANEGO

ICD-10 G.35 - stwardnienie rozsiane

Dziedzina medycyny: neurologia

I. Cel programu:

- a) zmniejszenie odsetka osób niepełnosprawnych dotkniętych SM pozwalające na powrót chorych do czynnego życia i pracy zawodowej,
- b) poprawa sprawności ruchowej,
- c) powstrzymanie postępu choroby, zapobieganie wystąpieniu lub pogłębianiu się inwalidztwa.

II. Opis problemu medycznego

Stwardnienie rozsiane (SM) jest zapalną chorobą demielinizacyjną istoty białej ośrodkowego układu nerwowego, która dotyczy osób dorosłych młodych i w średnim wieku. Przyczyną tej choroby jest rozpad osłonek mielinowych w wyniku zniszczenia ich przez proces autoimmunologiczny.

W początkowym okresie u około 80% pacjentów choroba przebiega w postaci nawrotów i remisji stwardnienia rozsianego (RRSM), a następnie u większości z tych chorych rozwija się wtórnie postępująca postać (SPSM).

Epidemiologia:

Choroba zazwyczaj występuje pomiędzy 20, a 40 rokiem życia i dwukrotnie częściej dotyczy kobiet niż mężczyzn. Jest to druga co do częstości przyczyna inwalidztwa neurologicznego w tej grupie wiekowej. Choroba występuje z częstością 30-100 zachorowań na 100 000 mieszkańców.

III. Opis programu

Substancja czynna finansowana w ramach programu: interferon beta-1b, interferon beta-1a, octan glatirameru.

Postać farmaceutyczna, dawka:

interferon beta-1b: fiołka 0,3 mg

interferon beta-1a: ampułkostrzykawka a 22µg lub 44µg lub fiołka 30µg

octan glatirameru: ampułkostrzykawka 20 mg.

Opis działania leku

Interferon beta: W leczeniu immunomodulującym SM stosuje się Interferon beta-1a , Interferon beta-1b. Szczegółowy mechanizm działania Interferonu beta nie jest jeszcze znany. Wiadomo jednak, iż lek ten ma redukować ogniska zapalne poprzez modulację układu immunologicznego. Interferon beta posiada własności immunomodulacyjne, antywirusowe a także antyproliferacyjne. Interferon beta ma zmniejszać częstość rzutów choroby i ograniczać występowanie ciężkich rzutów choroby oraz opóźniać postęp choroby.

Octan glatirameru: Mechanizm działania octanu glatirameru nie jest jeszcze znany. Uważa się, że wchodzi on w reakcję krzyżową z białkiem zasadowym mieliny na poziomie humoralnym jak i komórkowym. Octan glatirameru wykazuje duże powinowactwo do cząstek antygeny zgodności tkankowej MHC klasy II, z którymi wiąże się na powierzchni komórek prezentujących antygen. Wiązanie octanu glatirameru z cząsteczką MCHC II na powierzchni komórek prezentujących antygen powoduje dwa swoiste działania, które spowalniają postęp stwardnienia rozsianego: indukcję swoistych limfocytów T supresorowych oraz hamowanie swoistych limfocytów T efektorowych. Przyjmuje się, że oba te działania zostają zapoczątkowane miejscowo na poziomie komórek limfoidalnych w pobliżu miejsca wstrzyknięcia. Nie ma dowodów na to, że octan glatirameru wykazuje ogólnoustrojowe działanie immunosupresyjne, nie mniej jednak nie można całkowicie wykluczyć tej możliwości.

2. Kryteria włączenia do programu:

Leczenie stwardnienia rozsianego	
interferonem beta	octan glatirameru
<ul style="list-style-type: none"> – wiek powyżej 16 roku życia, – rozpoznanie klinicznie stwardnienia rozsianego jest poprzedzone	<ul style="list-style-type: none"> – wiek powyżej 18 roku życia, – rozpoznanie klinicznie stwardnienia rozsianego jest poprzedzone odpowiednio długą obserwacją

<p>odpowiednio długą obserwacją neurologiczną- przynajmniej 2 rzuty w ciągu 2 ostatnich lat,</p> <ul style="list-style-type: none"> - rozpoznanie postaci rzutowej SM oparte jest na kryteriach diagnostycznych McDonald (Polman i wsp. 2005); włącznie z badaniami rezonansem magnetycznym, - co najmniej 21 punktów wg punktowego systemu kwalifikacji, - pisemna deklaracja współpracy przy realizacji programu ze strony pielęgniarki środowiskowej obejmującej opieką pacjenta.	<p>neurologiczną - przynajmniej 2 rzuty w ciągu 2 ostatnich lat,</p> <ul style="list-style-type: none"> - rozpoznanie postaci rzutowej SM oparte jest na kryteriach diagnostycznych McDonald (Polman i wsp. 2005); włącznie z badaniami rezonansem magnetycznym, - co najmniej 21 punktów wg punktowego systemu kwalifikacji, - pisemna deklaracja współpracy przy realizacji programu ze strony pielęgniarki środowiskowej obejmującej opieką pacjenta. <p>A. pierwotne przeciwwskazania dla stosowania interferonów beta (wystąpienie przynajmniej jednego z poniższych przeciwwskazań):</p> <ul style="list-style-type: none"> - nadwrażliwość na interferon, - współtowarzysząca inna postać choroby, - zdekompensowana niewydolność wątroby (enzymy wątrobowe 2x powyżej normy), - zaburzenia czynności tarczycy (bez eutyreozy), - depresja nie poddająca się leczeniu, - padaczka, - przeciwwskazania wymienione w ulotce producenta leku. <p>lub</p> <p>B. niepowodzenie w leczeniu interferonem beta (zgodnie z punktem 3 A)</p> <p>lub</p> <p>C. nietolerancja interferonów beta (wystąpienie przynajmniej jednego z poniższych):</p> <ul style="list-style-type: none"> - ostre reakcje nadwrażliwości (wstrząs anafilaktyczny, skurcz oskrzeli, pokrzywka), - wzrost poziomu transaminaz (AspAT, AlAT > 2 x GGN) lub kliniczne objawy niewydolności wątroby,
---	---

	<ul style="list-style-type: none"> - wystąpienie leukopenii (< 3000), trombocytopenii, niedokrwistości, - objawy ciężkiej depresji, próby samobójcze, - padaczka, - wystąpienie zaburzeń czynności tarczycy (bez eutyreozy), - wielogniskowe zmiany skórne.
--	---

Punktowy system kwalifikacji do leczenia stwardnienia rozsianego interferonem beta:

a) wiek chorego/chorej

16 (18*) - 40 lat	6 pkt.
40 - 60 lat	3 pkt.
powyżej 60 lat	1 pkt.

* w przypadku octanu glatirameru

b) czas trwania choroby

0 - 3 lat	6 pkt
3 - 6 lat	3 pkt.
6 - 10 lat	2 pkt.
powyżej 10 lat	1 pkt.

c) postać choroby

rzutowa bez objawów ubytkowych	5 pkt
--------------------------------	-------

d) liczba rzutów choroby w ostatnim roku

3 - 4/ rok	5 pkt.
1 - 2 /rok	4 pkt.
6 - 7 / rok	2 pkt.
rzadziej niż 1 x w roku	1 pkt.
częściej niż 7/ rok	0 pkt.

e) stan neurologiczny w okresie międzyrzutowym (przy rozpoczynaniu leczenia)

- objawy nieznacznie upośledzające układu ruchu (chory samodzielnie chodzący)

EDSS 0 – 2	6 pkt
EDSS 2 – 4	3 pkt
EDSS 4 – 5	2 pkt
EDSS >5	1 pkt

Leczeniem octanem glatirameru można rozpocząć w przypadku wystąpienia pierwotnych przeciwwskazań dla stosowania interferonów beta (punkt A) po uprzedniej kwalifikacji do leczenia, natomiast w przypadku niepowodzenia lub nietolerancji interferonów beta (punkt B lub C) - bez konieczności ponownej kwalifikacji chorego.

3. Schemat podawania leku:

Interferon beta:

- interferon beta-1b: 0,25 mg s.c. co drugi dzień,
- interferon beta-1a: 22 μ g, 44 μ g s.c. lub 30 μ g i.m. w zależności od tolerancji raz lub 3 w tygodniu (dawkowanie zależy od rodzaju preparatu).

Octan glatirameru:

Zalecane dawkowanie wynosi 20 mg octanu glatirameru we wstrzyknięciu podskórnym, raz na dobę.

Określenie czasu leczenia w programie:

Leczenie trwa do 24 miesięcy.

A. Ocena skuteczności leczenia po pełnych 12 miesiącach.

Za brak skuteczności wymagający zmiany leczenia przyjmuje się wystąpienie jednej z poniższych sytuacji:

1. Liczba i ciężkość rzutów

- > 1 rzut umiarkowany lub
- 1 ciężki rzut po 6 miesiącach

2. Progresa choroby mimo leczenia, co oznacza pogorszenie się stanu neurologicznego o co utrzymujące się przez co najmniej 3 miesiące

- > 2 pkt EDSS, gdy EDSS < 3,5
- > 1 pkt EDSS, gdy EDSS > 4,0

3. Zmiany w badaniu MRI – gdy stwierdzamy 1 z poniższych 2:

- nowe zmiany Gd (+)
- nowe zmiany w sekwencji T2

4. Przejście rzutowo-remisyjnej postaci SM we wtórnie postępujący SM, w skali EDSS > 6 punktów

B. Kryteria , które powinny być spełnione aby przedłużyć leczenie interferonem beta lub octanem glatirameru o kolejne 12 miesięcy (w sumie 36 miesięcy):

1. Brak rzutów lub redukcja liczby rzutów o minimum 50% w ciągu ostatnich 18 miesięcy leczenia.

lub

2. Brak progresji choroby w okresie 2 lat leczenia: różnica w skali EDSS poniżej 1 punktu.

lub

3. Brak wyraźnych cech aktywności i progresji choroby w badaniu kontrastowym MRI (z gadoliną) po 24 miesiącach leczenia.

4. Monitorowanie programu

Na monitorowanie programu składa się:

a) monitorowanie leczenia.

W celu przeprowadzenia kwalifikacji pacjenta do udziału w programie i monitorowania leczenia świadczeniodawca jest zobowiązany wykonać w wyznaczonych terminach badania, których lista i harmonogram wykonania zawiera załącznik nr 1 do programu.

Dane dotyczące monitorowania leczenia należy gromadzić w dokumentacji pacjenta i każdorazowo przedstawiać na żądanie kontrolerom NFZ.

b) przekazywanie do NFZ zakresu informacji sprawozdawczo –rozliczeniowych ujętych w załączniku nr 4 do umowy.

5. Kryteria wyłączenia z programu:

Leczenie stwardnienia rozsianego	
interferonem beta	glatiramer
– nadwrażliwość na interferon, – współtowarzysząca inna postać choroby,	– nadwrażliwość na octan glatirameru lub mannitol;

<ul style="list-style-type: none"> - ciąża, - zdekompensowana niewydolność wątroby - (enzymy wątrobowe 2x powyżej normy), - zaburzenia czynności tarczycy (bez eutyreozy), - depresja nie poddająca się leczeniu, - padaczka, - przeciwwskazania wymienione w ulotce producenta leku.	<ul style="list-style-type: none"> - współtowarzysząca inna postać choroby; - obciążenie innymi schorzeniami, które mogą zmniejszyć skuteczność takiego leczenia; - ciąża,
--	---

6. Kryteria wykluczenia z programu:

- a) zgon,
- b) rezygnacja pacjenta,
- c) dyskwalifikacja z powodu działań niepożądanych.

7. Wymagania wobec świadczeniodawców udzielających świadczeń w ramach programu terapeutycznego, ujęto w załączniku nr 3 do Zarządzenia.

Załącznik nr 1 do programu

	Badania laboratoryjne	Badania inne	Uwagi
Kwalifikacja pacjenta do udziału w programie	1. badania biochemiczne w tym oceniające funkcję nerek, wątroby, TSH 2. badanie ogólne moczu, 3. morfologia krwi z rozmazem.	4. rezonans magnetyczny 5. wzrokowe potencjały wywołane (WPW), jeśli wymagane podczas ustalania rozpoznania 6. w przypadkach wątpliwych wskazane badanie białka oligoklonalnego IgG w płynie mózgowo-rdzeniowym	

Monitorowanie leczenia / termin wykonania badań	Badania laboratoryjne	Badania inne	Uwagi
	Badania laboratoryjne j.w. przez pierwsze 6 miesięcy leczenia, kontrola co 3 miesiące, następnie co 6 miesięcy	1. rezonans magnetyczny – po 12 i 24 miesiącach leczenia	